

blifvit indragna i saken.

Farväl nu, stränge broder; tag med gammal vänskap upp min öppna framställning här ofvan och var den du varit mot din

tillgifne
J. L. R

94 UTLÅTANDE I UNIVERSITETETS KONSISTORIUM 1. VI 1858

HUA, Centralförvaltningens arkiv

10

I alla länder har det, så länge en ordnad undervisning funnits, gällt som ett axiom för elementarundervisningen, att endast flitig repetition af det tidigare inhemtade ger nu fast grundval för ytterligare förkofran. Erfarna pedagoger hafva också i alla tider vitsordat, att repetitionen långtifrån att fördröja, tvärtom fortskyndar den ifrågavarande lärokursens genomgående.

Med bestämda ord hafva derföre äldre skolordningen inskräp 20
åliggandet för skolornas föreståndare och lärare, att med lärjungarne anställa trägna repetitioner. I nu gällande Gymnasii o<ch> Skolordning saknas väl någon allmän föreskrift härom; men det stadgas dock, att högre elementarskolans kurs skall på gymnasier i vissa delar »repetitionervis genomgås.»

Ehuru intet dylikt stadgande finnes angående repetition på skolans högre klasser af den tidigare skolkursen samt på hvarje högre klass i gymnasium af det i föregående klasser inhemtade, lærer dock ingen tänkande lærare kunna betvifla, att en sådan repetition bör ske. Man kan förnuftigtvis icke antaga det vara Gymnasii o<ch> Skolordningens 30
mening, att lärjungen vid utgåendet från högre elementarskolan borde redogöra t. ex. endast för *medeltidens historia*, för *femte och sjette boken* af Euklides Elementa, för *vita Attici* i Cornelius Nepos, men icke för den tidigare inhemtade kursen i *gamla historien*, de *fyra första* böckerna af Euklides och *öfriga lefvernesbeskrifningar* i Cornelius – eller att gymnasisten skulle till studentexamen medföra sin magra registerkunskap i *fysiologi*, *geognosi* m. m. utan, att kunna uppläsa en enkel *algebraisk eqvation*, hvilken kunskap inhemtas på gymnasii lägsta klass. Exemplet kunde mångfaldigas, om en så absurd uppfattning 40
förtjenade att vederläggas.

Klart är, att förhållandet mellan skol- och gymnasii-kursen i hvarje läroämne är detsamma som mellan lärokurserna i ämnet på skolans eller gymnasii skilda klasser.

Beklagligen har dock Gymnasii och Skolordningen gjort den princip gällande, att undervisningen i lärdomsskolan skall meddela icke elementerna i de kunskapsgrenar, i hvilka kunskaper bör förvärfvas af hvar och en, som sträfvar till någon vetenskaplig bildning, utan de torftigaste grundlinierna i hvarje gren af menskligt vetande, allt efter skilda lärjungars förmenade olika behof. Med andra ord: lärdomsskolan har numera upphört att vara en anstalt för den vetenskapliga 50
elementarundervisningen och blifvit en sammangyttring af hvarjehanda fackskolor. Lärjungarne skola nu i en ålder, då människan eger hvarken någon kunskap om det verksama lifvet och dess kraf eller kan ega någon härpå grundad fast hågför den ena eller andra lefnadsbanan, utan vidare göra sitt val, uppträda såsom teologer, filologer, matema-

tiker o. s. v. Med den vetenskapliga bildningen skänker hvarje land den ungdom, som af den göres delaktig det stora företrädet, att fritt kunna välja lefnadsbana; men detta företräde försvinner, då valet skall ske, förrän ens vetenskapens elementer äro inhemtade, och då i de allmänna elementernas ställe sättas vissa facklexor.

Följden af sagde principals införande har varit den, att såväl på skolan som på gymnasium vissa läroämnen inhemtas, hvilka endast skola tjena till att hålla valet öppet dels blott till afgången från Högre elementarskolan, dels till inträdet på gymnasii högsta klass, men hvilka 10 ämnen, sedan valet gjorts, lemnas åsido. Dessa läroämnen äro Latinska och Ryska språken, för särskilda fall äfven Grekiska språket, och Matematik. En yngling, som öfvergår till Civilgymnasium lemnar Latinläsningen med skolan. I gymnasierna för allmän bildning upphör vid öfvergången till 3:dje klassen en s. k. teolog att läsa *Ryska* och *matematik*, en s. k. filolog att läsa *matematik*, en s. k. jurist att läsa *latin*, *grekiska* och *matematik*, en s. k. matematiker att läsa *latin grekiska* och *ryska*. Alla lärjungar upphöra vid öfvergången från andra klassen att läsa *botanik* och *zoologi*.

Då för dessa sålunda öfvergifna läroämnen icke ens några repetitionstimmar äro på tredje klassen anslagna, mycket mindre någon vidare förkofran i desamma på den kommer i fråga, och då icke engång matematiken för teologer, filologer och jurister ingår i något annat dem 20 på denna klass tillhörande studium, så kan i min tanke kunskap i dessa läroämnen uppenbart icke uppställas bland *ovilkorliga* fordringar i studentexamen. Endast botanik och zoologi göra härifrån ett undantag, för så vidt de kunna ingå i de s. k. matematikernas lexor i fysiologin.

Det strider visserligen mot all teori och all praxis annorstädes, att språkkunskap och kunskap i matematik skola anses likgiltiga vid 30 förberedelsen för det akademiska studium, och att i deras ställe skall sättas dogmatik rysk litteraturhistoria, naturrätt, statsrätt, fysiologi, geognosi m. m. Men det är dock uppenbart, att, sådan undervisningsordningen nu är, gymnasiernas föreståndare och lärare icke kunna gifva något intyg öfver en lärjunges insigt i läroämnen, med hvilka han under ett helt års förlopp icke alls befattat sig, i följd hvaraf icke heller sådan insigt kan göras till vilkor för studentexamens genomgående. ||Skulle något bestämdt mått af kunskap i sagde ämnen göras till vilkor för gillad studentexamen skulle följderna deraf blifva, att betyget från gymnasium aldrig kunde ingifva någon borgen för examens utgång, 40 och föräldrar och målsmän kunde aldrig förlita sig på, att fulländad gymnasii kurs skall bereda deras söner inträde vid universitetet. Man må icke säga, att ifrågavarande kunskapers bibehållande i minnet under sista gymnasieåret må lemnas åt lärjungens egen omtanke. Lärjungarne torde såsom lärarene hafva svårt nog att medhinna detta läsårs mångbrokiga kurs.||

Hvad angår kunskaperna för inträde vid Civil gymnasium, är det klart att till dem bör räknas äfven kunskap i latinet, emedan latin på skolan läses ända till afgången från densamma. Men lika klart är att i studentexamen kunskap i latinet kan än mindre fordras af en civilgymnasist, hvilken under sin treåriga kurs icke alls läser latin, än af jurister och matematiker från öfriga gymnasier, i hvilka dock latin allmänt 50 läses de två första åren.

Likaså sjelffallet är, att, då privatister vid gymnasium undergå examens, för att erhålla betyg till universitetet, de böra ådagalägga insigt i *allt*, som hör till gymnasialkursen, äfven i de läroämnen,

hvilka icke läsas på gymnasiernas högsta klass. I studentexamen deremot måste deras rättighet vara, att ställas lika med gymnasisterna.

Vidhållas icke här anförda fordringar vid gymnasierna, öppnas en bekväm väg förbi skolan till civilgymnasium och förbi gymnasierna till universitetet.

Enligt statuten för Universitetet skall lärjunge från gymnasium medföra betyg, att han »efter fulländad lärokurs blifvit från läroanstalten utskrifven, och i studentexamen »ådagalägga nöjaktiga kunskaper uti de ämnen, lärokursen omfattar. Det är väl obestridligt, att till lärokursen hört äfven de ämnen, med hvilka lärjungen under kursens tredje år icke mera sysselsätter sig. Men då han lemnat dem, emedan de icke ansetts tillhöra den bildningslinje, han valt, så tillhöra de icke heller den speciela lärokurs, han vid läroanstalten »fulländat». Deremot måste till denna lärokurs räknas allt, hvad lärjungen tidigare ||på skola eller gymnasium|| läsit, så vidt det utgör grunden för och ingår i det för hans bildningslinje nödigt ansedda vetandet. Gymnasii o<ch> Skolordningen föreskrifver äfven uttryckligt, att *skolkursen* i historia och geografi, i latinska språkets metrik och prosodik och i Ryska språkets grammatik *skall vid gymnasium »repetitionsvis genomgå»*. Man lärer väl kunna antaga, att detta gäller äfven öfriga språks grammatik, antingen den inhemtats på skola eller gymnasium, emedan språket utan en sådan repetition icke kan läsas och skrivas. Om repetitioner i matematik stadgar Gymnasii o<ch> Skolordningen intet, icke heller om repeterandet af de läseböcker och auktorer i fremmande språk, som tidigare blifvit genomgångna. Man torde väl få antaga, att i den förutsattes den insigt hos vederbörande lärare, att en lättare och derföre tidigare läsen auktor först då icke mera behöfver repeteras, när lärjungen genom läsning af svårare auktorer hunnit så långt, att han utan förberedelse kan explicera de lättare; hvarförutom väl redan öfverallt torde vanligt vara, att i jemnbredd med den strängare explikationsöfningen en s. k. kursiv läsning fortgår, hvilken icke är ämnad att repeteras. Frånvaron af något stadgande rörande repetitioner i matematik torde deremot få tillskrivas en tillfällighet. Ty det lärer väl icke kunna uppstå fråga om att sända en s. k., matematiker till universitetet utan kunskap i geometri och utan färdighet att behandla ett numeriskt bråk eller en i borgerliga lifvet dagligen förekommande forräkning. Det synes redan vara alltnog, om denna kunskap och färdighet, såsom sker, lemnas åt teologernas, filologernas och jurister- nas goda behag. Olägenheten torde i alla fall blifva stor nog, om blott en matematiker ex professo förmår sammanräkna priset på några pund mjöl.

Jag får i stöd af det anförda ödmjukast föreslå, att Amplkissimum) Consistorium ville förorda det tillägg till Gymnasii och skolordningen, att äfven geometri och aritmetik skola på gymnasium »repetitionsvis genomgå».

De Högvördiga Domkapitlenas förslag såvidt det syftar att afböja skolkursens repeterande på gymnasium, måste jag alltså på grund af det anförda anse förkastligt både till dess princip och emedan det strider emot, hvad i Gymnasii och Skolordningen påbjudes.

Det framgår icke klart ur Högvördiga) Domkapitlets i <Borgå> Kuopio särskilda förslag, huruvida det åsyftar, att i studentexamen insigt må fordras blott blott i de ämnen, som tillhöra den ena eller andra speciela bildningslinjen eller om deri yrkas, att i studentexamen förhör borde ske endast inom högsta gymnasii-klassens lärokurs i dessa ämnen. Vore meningen den senare, måste förslaget anses förderligt

såsom syftande att förstöra äfven den sista återstoden af solid underbyggnad för universitetsstudierna.

Hvar och en vet, hvad han bör tänka om den kunskap i naturrätt, stateråd, fysiologi, kemi, geometri ||rysk litteraturhistoria|| m. m., som i gymnasier skall inhämtas på några tiotal undervisningstimmar. Så länge detta torftiga och ytliga vetande, såsom till vidare ske måste, blifver, hufvudsak hos den vid universitetet inträdande studenten, medan kunskap i matematik och ett solidare språkstudium blir en tillfällig bisak nödgas man uppgifva allt hopp att vid universitetet kunna motarbeta de menliga följderna här af för den vetenskapliga bildningen – hvilka, såsom jag sökt visa, i nuvarande ordning för undervisningen på gymnasier hafva sin rot. ||Man kan med skäl till det öfriga räkna nu i skola och gymnasium införda läsning af Ryska språket, ett studium för nyttan, som numera äfven kommer presterna tillgodo, och hvarmed i isynnerhet blifvande skollärare och domare belastas – hvilka alla deraf ingen nytta hafva, och hvilkas Ryska språkstudium derföre för all tid avslutas med gymnasialkursen.|| Det är ingalunda oväntadt, om, såsom af Domkapitlenas förslag framgår, redan en korrt tids erfarenhet skulle hafva visat, att sagde mångläseri icke kan föra till någon sann kunskap. Men det vore, att endast förvärra det onda, om för detta pedagogiska lekverks genomförande, såsom förslagen till en del åsyfta, all solid kunskap i de ämnen, hvilka egentligen tillhöra lärdomsskolan, i de språk, som äro bildningens, matematik, geografi och historia, skulle försvinna.

Mitt vördsamma yrkande är derföre, att Consistorium Academicum, betraktande universitetet såsom den vetenskapliga bildningens i landet vårdarinna, borde inlägga den kraftigaste protest mot hvarje förslag af ifrågavarande art, och, då dylika förslag uppenbart utgå från det bekymmer, en undervisningsordning, sådan nu gällande författning föreskrifver den, måste förorsaka hvarje samvetsgrann lärare vid gymnasier, måtte i underdånig framställning till Hans Kejsarliga Majestät söka föranleda en återgång från denna för all grundligare vetenskaplig bildning förderfliga ordning i undervisningen på gymnasier, i synnerhet på de för allmän bildning.

95 J. V. SNELLMAN – Z. TOPELIUS 1858

HUB, Coll. 244

40

K<äre> B<roder>.

Jag är, hvad A<rwidsson>s ord angår i samma predikament som Du, emedan jag aldrig kan tala offentligen utan att blifva förvirrad och skamflat – och så gingo A<rwidsson>s ord mig dunkelt förbi. Dock skulle jag tro, att Du uttryckt det väsentliga och väl.

Misstag: A<rwidsson> var bjuden på middag till Gr<efve> Berg men måste afslå – på qvällen kallad till samtal.

2:o A<rwidsson> lärar varit tre gånger till Finland sedan 1823 – första gången efter fadrens död till Laukas – åtföljdes då af länsmännen – engång till Åbo på ett par dagar – sista gången 1845 äfven hit till H<elsingfors> under mellantermin. Då gafs en liten sexa på Kajsaniemi, men torr och ängslig.

3:o Preciosorna & Co sjöngo äfven *Savon laulu* »Mun muistuu mieleheeni nyt» o. s. v.